

ТМ	Г. XXII	Бр. 3-4	Стр. 325 - 327	Ниш	јул - децембар	1998.
----	---------	---------	----------------	-----	----------------	-------

Приказ дела

Примљено: 27.11.1998.

Миомир С. Наумовић

ПРИЛОГ РАЗВОЈУ СОЦИОЛОГИЈЕ КУЛТУРЕ *

Paradoksalno je, ali je tako: u eri mnogih kulturnih previrawa, burnih kulturnih konfli kata, socijalno-kulturnih gibawa i nedoumica, u nas, gotovo da nije ni bilo ambicijoznih teorijskih radova na području sociologije kulture u wenom općtem i integralnom značewu. Može se zapaziti da se i vreme (epoha) evropske integracije zahvatalo preteno iz uke ekonomsko-političke, a mawe (ili nikako) iz {ire socijalno-kulturne perspektive. Stoga bi pojava kwi ge dr Nikola Boilovića Sociologija kulture: prolegomena mogla predstavqati prvorazredni događaj kao {tivo novog -itawa, novog mišćewa i razumevawa kulture, te neodvoji ve odrednice socijalnog bića -oveka. Ova kwi ga po svojoj strukturi i ma određene osobe ne uni verzi tetskog uxbenika, međutim, po autorovom kritičkom odnosu i problematizaciji materije, ona prevazi lazi domete "običnog" uxbenika. Pa, čak i ako jeste uxbenik, ona je u najmawu ruku nestandardni redak primer koji nas uvodi u {iroko i nedovoqno i strano područje kulture. I zuzetno poznavawe kulturnološke problematike od strane autora i wegov neosporan afinitet prema istananim i rafiniranim problematikama kulture, kao i osobena-inkavawa (stil) koji je u isto vreme stručan i jasan, teorijski validan i precizan -preporuquju ovu kwi gu sociologizma, kulturnološka različitih naučnih profila i uopćte svim qudi ma radozna oduha.

Red je da najpre predstavi mo sadržaj kwi ge.

Prvi deo posvećen je razmatrawu i defini sawu osnovnih kulturnoloških pojmova: kulture kao na-ina i vota, civilizacije kao etape sociokulturnog razvoja, tradicije, evolucije i napretka (progres), te modernih fenomena potkulture i protivkulture. Vaqa napomenuti da ekstenzivna izlagawa u okviru ovoga dela ne samo formalno, ve} sadržajno (-ak mi nuci ozno) dopri nose {irem teorijskom osvetqewu ovih pojmova, dosad nedovoqno eksplikiranih. Kada autor ovaj deo svoje kwi ge asocijativno (po uglu na O. Konta) naziva kulturnom statikom, onda je sigurno drugi deo, naslovqen kao Tipovi i podvedice kulturnih dodira, pravi i orijentalan doprinos osvetqewu fenomena kulturne dinamike (akultura-

* Dr Nikola Boilović, Sociologija kulture: prolegomena, Narodne novine, Niš, 1998.

ci je, enkul turaci je, asimilaci je i difuzije kulturnih elemenata, te kulturne selekcije i rezistencije).

U trećem delu, pod nazivom Razvoj nauke i sociologije kulturne. Bošković i Lović nas vrlo dokumentovano i koncizno upoznaje sa predmetno-metodološkim orijentacijama kulturnoloških nauka i naučnih disciplina konstutivnih prethodnih sociologije kulturne. Reč je o filozofiji kulturne istorije kulturne, etnografiji i etnologiji, socijalnoj i kulturnoj antropologiji i psihologiji kulturne. Sve to u kontekstu istraživanja njihovih odnosa sa sociologijom kulturne.

Službeno centralno poglavčje pod dosta uobičajenim nazivom: Kulturna i društvena, ali sada nepoznatom, originalnom i teorijski utemeljenom sociološkom eksplikacijom ova dva kva-na entiteta - kulturne i društvene. Shvatajući kulturnu kao "najzastupljeniju zbirku" autor je istovremeno prikažuje kao "determinantu ekonomskog života za koji se do skora tvrdilo da -i- neprikosnovenom osnovu društva na kojoj zrastaju sve socijalne institucije, a dakako, i svekolike manifestacije duha" (str. 35). Stav da je kulturna determinanta, a ne samo posledica društvenih odnosa je kvantno polazište našeg autora koje on potkrepljuje, argumentuje i dokazuje sopstvenim teorijskim istraživanjima koja se u pojednostavljenim i segmentiranim nadograđuju na naučnu i shodičta velikanu sociološke misli i klasika sociološke nauke - Maksa Vebera (pre svih), a zatim A. Vebera, E. Durkheima, T. Parsonsa, K. Manhajma, R. Bastida. Nenametljivo nastavljajući tradiciju Veberove sociologije razumevajući savremeni pristup i ca wegovoga u-ewa (F. Fukujama) N. Bošković i Lović nije iskva-ivni i odbojan prema drugačijim sociološkim kulturnim orijentacijama. On veoma dostojanstveno (zašto ne reći kulturno) vrći kritiku Marksovih pogleda na socijalnu strukturu i kulturnu i uvodi novu dimenziju u istraživanje relevantnog odnosa struktura - kulturna. Doslavno, po wemu je K. Marks "prenebregao i weniču da kulturna stvarnost nije pasivan odbl esak i li refleks društvene stvarnosti, da kulturna nije običan ekvivalent društva, već da wu mogu oblikovati i zvesni psihološki, pa čak i racionalni faktori" (str. 172). Pri tom, autor nije odbojan prema svim teorijskim rezultatima Marksa i wegovih pristupa i ca, a još mawe je on zagovornik neke psihološke i li i intuitivne i onište-ke teorije kulturne. I istraživaču N. Bošković i Lovića zasni vaju se na vaqanoj, ali beskompromisnoj kritici (negativnoj, ali i pozitivnoj) svakoga polazišta (ta, ukva-uju) i tu i takozvane nauke autori tete.

Reći bi smo da autor kroz ovo krucijalno poglavčje, na kome s pravom zadržavamo paču, i spoqava neosporan talenat i sposobnost kritičke sociološke analize i zvan koje ne ostaju ni najzgljed beznačajni kulturnološki detaqci. To se naročito moće uoiti i ti promi qawem odeqka ovoga dela pod nazivom Kulturne determinante društva u kome se iscrpno osvetqava snaga kulturnih determinanti zama u društvu i zračena kroz nauku, umetnik i religijsku praksu. Dosada se u literaturi na našem tlu o ovim stvarima nije pisalo na ovako elokvetan i samosvojan način.

U petom, poslednjem, delu studije utopičje o predmetu i metodama u sociologiji kulturne. U tome se ogleđaju jedna od neobičajnosti ovoga "uxbenika". Uobičajeno je, naime, da se problemi predmeta i metoda apsolviraju na po-etni strani cama, a N. Bošković i Lović nas uverava da je moguće (i to je logično) i suprotnim, induktivnim putem: definičija

predmeta i postavljane metoda je na taj način neposredno doći - otvori se se, tako reći, sami po sebi. Kome je to, pak, neobičajno i li mu nije po voći, kwi gu mo` e -i tati i po-ev{ i odostrag - ne}e se ni u takvoj komunikaciji sa wom mnogo toga promeni ti.

Zaključna razmatrawa u kwi zi ni su data pro forme. Ona i maju i svoj podnaslov: Ci qevi i grani ce soci ol ogi je kul ture, a autor u okvi ru toga pri kazuje mogu}nosti i postavqa okvi re ovoj nauci, sve u nameri da je oslobodi i najmawe opasnosti pogubnog soci ol ogi zi rawa.

Elaboracijom svih postavljenih problema autor zapravo i potvrđuje hi potezu postavljenu u Uvodu po kojoj "kao { to kul tura ni je (samo) skup raznovrsnih qudskih akti vnosti, tako ni soci ol ogi ja kul ture ne mo` e bi ti obi -no saborno mesto ni za posebni h soci ol ogi ja, ve} ona, u odnosu na wi h, i ma ve}i ni vo op{ tosti pa, prema tome, i { i re teorijske mogu}nosti " (str.5).

N. Bo` i l ovi } je u ovoj kwi zi do{ ao do neki h fundamental ni h postavki u okvi ru soci ol ogi je kul ture i z koji h se mogu, neposredno i li posredno, izvodi ti i druga teorijsko-metodol o{ ka na-el a. Me|uti m, on, u skladu sa svoji m nau-ni m po{ tewem, ka` e da je probl emati ka soci ol ogi je kul ture dal eko { i ra od ove koju nam je on predstavio. Otuda u podnaslovu kwi ge i re- "prologomena" koju pi sac shvata kao uvod i li epi stemol o{ ku pri premu za temeljno nau-no (soci ol o{ ko) razmatrawe kul ture. Autor na di skretan na-in predo-ava daqu sopstvenu razradu ove probl emati ke i nova i stra` i wawa pri merena kul turni m i zazovi ma koji sl ede. Mi zato s pa` wom i nau-nom radoznal o{ }u o-ekujemo rezultate daqi h i zu-avawa soci ol ogi je kul ture N. Bo` i l ovi }a.

Vaqa i sta}i da brojnost i obi m probl ema zahva}eni h u ovoj studiji zahtevaju dal eko vi { e prostora za neki opse` ni ji osvrt. Me|uti m, specifi -nost autorovog sti la jednostavno ne pru` a mogu}nost za wi hovo "prepri -avawe", pa zato sa i zuzetni m zadovoljstvom kwi gu preporu-ujemo za -i tawe soci ol ozi ma i svi m ostal i m qudi ma koje probl emati ka kul turne stvarnosti ne ostavqa ravnodu{ ni m.